

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

_____ 20__ р.

Київ

№ _____

**Про затвердження Положення
про Чорнобильський радіаційно-
екологічний біосферний заповідник**

Відповідно до статті 5 Закону України «Про природно-заповідний фонд України»

н а к а з у ю:

1. Затвердити Положення про Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, що додається.
2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 03.02.2017 № 43 «Про затвердження Положення про Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник» (зі змінами).
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра КРАСНОЛУЦЬКОГО Олександра.

Перший заступник Міністра

Руслан ГРЕЧАНИК

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства захисту довкілля
та природних ресурсів України
від 04.07.2022 № 237

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ РАДІАЦІЙНО-ЕКОЛОГІЧНИЙ
БІОСФЕРНИЙ ЗАПОВІДНИК**

1. Загальні положення

1.1. Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник (далі – Чорнобильський заповідник) створено Указом Президента України від 26 квітня 2016 року № 174 «Про створення Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника».

Чорнобильський заповідник розташований у Вишгородському районі Київської області в межах зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи.

1.2. Чорнобильський заповідник є бюджетною, неприбутковою, природоохоронною, науково-дослідною установою загальнодержавного значення.

1.3. Чорнобильський заповідник включається в установленому порядку до Всесвітньої мережі біосферних резерватів у рамках програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» та набуває міжнародного статусу.

1.4. Чорнобильський заповідник є юридичною особою, має самостійний баланс, реєстраційні рахунки у відділеннях Державної казначейської служби України і утримується за рахунок коштів державного бюджету. Чорнобильський заповідник має печатку із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням, штамп та офіційну емблему, що реєструються в установленому порядку, та бланки.

1.5. Чорнобильський заповідник належить до сфери управління Державного агентства України з управління зоною відчуження (далі – ДАЗВ).

1.6. Чорнобильський заповідник у своїй діяльності керується Конституцією України, Земельним, Лісовим та Водним кодексами України, законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про Червону книгу України», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», Правилами радіаційної безпеки при проведенні робіт у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення, затвердженими спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 04.04.2008 № 179/276, зареєстрованим в Мін'юсті 14.08.2008 за № 754/15445, Основними санітарними правилами забезпечення радіаційної безпеки України, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2005 № 54, зареєстрованим в Мін'юсті 20.05.2005 за № 552/10832, іншими нормативно-правовими актами, Проектом організації території та охорони природних комплексів Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника (далі – Проект організації території) та цим Положенням.

Завдання, науковий профіль, характер функціонування і режим території Чорнобильського заповідника визначаються у цьому Положенні.

1.7. Загальна площа Чорнобильського заповідника становить 226964,7 гектара земель державної власності, які надаються йому в постійне користування.

1.8. Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами повністю вилучаються з господарського використання і надаються Чорнобильському заповіднику у порядку, встановленому законодавством.

1.9. Право Чорнобильського заповідника на постійне користування земельною ділянкою оформлюється відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

1.10. Межі Чорнобильського заповідника встановлюються в натурі (на місцевості) відповідно до законодавства.

До встановлення меж Чорнобильського заповідника його межі визначаються відповідно до Проекту створення Заповідника.

1.11. На території Чорнобильського заповідника у визначених місцях встановлюються необхідні державні інформаційні та охоронні знаки затвердженого зразка.

1.12. Адреса Чорнобильського заповідника: Київська область, Вишгородський район, смт Іванків, вул. Толочина, 28.

2. Мета створення та завдання

2.1. Чорнобильський заповідник створено з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів Полісся, забезпечення підтримки та підвищення бар'єрної функції зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення, стабілізації гідрологічного режиму та реабілітації територій, забруднених радіонуклідами, сприяння організації та проведенню міжнародних наукових досліджень з урахуванням Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи».

2.2. Основними завданнями Чорнобильського заповідника є:

- забезпечення підтримки та підвищення бар'єрної функції зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення;
- стабілізація гідрологічного режиму та реабілітації територій, забруднених радіонуклідами;
- сприяння організації та проведенню міжнародних наукових досліджень;
- мінімізація екологічної небезпеки та збереження природних багатств зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення;
- збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів Полісся;
- здійснення фонових екологічного моніторингу та радіаційної обстановки;
- вивчення навколишнього природного середовища;

- відтворення та збереження природних екосистем;
- проведення періодичних інвентаризацій природних ресурсів;
- дослідження поточних явищ природи та процесів, які відбуваються в екосистемах;
- здійснення наукових досліджень у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу;
- додержання режиму території зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення;
- забезпечення охорони території Чорнобильського заповідника з усіма природними об'єктами;
- запобігання винесенню радіонуклідів з території зон і радіоактивному забрудненню навколишнього середовища;
- забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища та медико-біологічного моніторингу;
- утримання території в належному санітарному і пожежобезпечному стані;
- застосування методів фіксації радіонуклідів на місцевості;
- розроблення заходів щодо забезпечення пожежної безпеки природних комплексів;
- проведення екологічної освітньо-виховної роботи тощо;
- забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єктах і території.

3. Управління Чорнобильським заповідником

3.1. Управління Чорнобильським заповідником здійснюється відповідно до вимог законодавства спеціальною адміністрацією (далі – адміністрація).

3.2. Адміністрацію очолює директор, який в установленому порядку призначається на посаду та звільняється з посади ДАЗВ за погодженням з Міндовкілля.

3.3. Адміністрація Чорнобильського заповідника розробляє та подає в установленому порядку на затвердження до ДАЗВ:

- структуру, штатний розпис, кошторис;
- плани природоохоронних заходів із збереження природно-заповідного фонду;
- плани з охорони праці;
- мобілізаційно-оперативний план ліквідації можливих лісових пожеж.

3.4. Для забезпечення виконання основних завдань та проведення природоохоронних заходів, науково-дослідних, господарських та інших робіт, визначених Проектом організації території Чорнобильського заповідника, адміністрація має право:

створювати в установленому порядку підрозділи (відділи, лабораторії, природознавчий музей, природоохоронні науково-дослідні відділення);

здійснювати в установленому порядку будівництво адміністративних, лабораторних, житлових і господарських споруд, доріг, ліній електропередач, прокладання телефонного та радіозв'язку, інших інженерних мереж, пов'язаних з діяльністю Чорнобильського заповідника;

надавати в установленому порядку платні послуги згідно із законодавством;

публікувати результати своїх наукових досліджень або оприлюднювати їх іншим способом;

отримувати, передавати та поширювати наукову, науково-технічну інформацію з дотриманням вимог Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

здійснювати інші види діяльності, не заборонені законодавством.

3.5. Директор несе персональну відповідальність за виконання покладених на Чорнобильський заповідник завдань, в тому числі за організацію та проведення природоохоронних, науково-дослідних, протипожежних, санітарних заходів, заходів з охорони праці та радіаційної безпеки, господарських та інших робіт, а також за збереження закріпленого за Чорнобильським заповідником державного майна і забезпечення пожежної безпеки його об'єктів та території, створення належних соціально-побутових і виробничих умов для працівників Чорнобильського заповідника тощо.

3.6. Повноваження директора Чорнобильського заповідника:

здійснює керівництво роботою адміністрації Чорнобильського заповідника та несе відповідальність за виконання покладених на неї завдань; забезпечує виконання основних завдань, визначених у пункті 2.2.

Розділу 2 цього Положення;

представляє Чорнобильський заповідник в органах державної влади, місцевого самоврядування та судових органах, а також підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності та у відносинах з трудовим колективом;

розпоряджається за погодженням із ДАЗВ коштами та майном Чорнобильського заповідника у порядку, встановленому законодавством;

відповідає за результати діяльності перед ДАЗВ;

видає у межах своєї компетенції накази та інші розпорядчі акти;

визначає функціональні обов'язки працівників Чорнобильського заповідника;

здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

3.7. Директор призначає на посаду та звільняє в установленому порядку з посади заступників директора та головного бухгалтера за погодженням із ДАЗВ. Керівника юридичної служби - за погодженням з керівником юридичної служби ДАЗВ.

У складі Чорнобильського заповідника створюється уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з питань запобігання та виявлення корупції, керівник якого призначається на посаду директором Чорнобильського заповідника за погодженням з відповідним підрозділом (особою), з питань запобігання та виявлення корупції ДАЗВ.

3.8. У разі відсутності директора (відрядження, відпустка, тимчасова непрацездатність тощо) його обов'язки виконує заступник директора за погодженням з ДАЗВ.

3.9. Кадри наукових працівників Чорнобильського заповідника, інженерно-технічних та інших штатних працівників комплектуються згідно з вимогами законодавства.

3.10. Для вирішення наукових або науково-технічних проблем у Чорнобильському заповіднику створюється науково-технічна рада (далі – НТР). Положення про НТР, її склад, та напрями діяльності затверджуються ДАЗВ в установленому порядку.

3.11. Чорнобильський заповідник використовує працю громадян, приймаючи їх на роботу за контрактом або трудовим договором. Для виконання окремих робіт (надання послуг) Чорнобильський заповідник може залучати громадян, виробничі, творчі та інші колективи, спеціалістів науково-дослідних, наукових і вищих навчальних закладів, укладаючи з ними цивільно-правові договори в установленому порядку.

3.12. Чорнобильський заповідник створює умови для підвищення професійного рівня і кваліфікації найманих працівників.

3.13. З метою регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин та узгодження інтересів працівників і адміністрації Чорнобильського заповідника між ними відповідно до законодавства, укладається колективний договір, який підписується уповноваженими представниками сторін.

Повноваження трудового колективу реалізуються його загальними зборами і виборним органом.

4. Структура та режим території заповідника

4.1. Територія Чорнобильського заповідника враховується в усіх видах землевпорядної, містобудівної та проектної документації.

4.2. Функціональне зонування території Чорнобильського заповідника здійснюється відповідно до Проекту організації території, що затверджується в установленому порядку Міндовкілля.

4.3. На території Чорнобильського заповідника відповідно до законодавства про охорону навколишнього природного середовища виділяються такі функціональні зони:

заповідна;

буферна;

регульованого заповідного режиму;

антропогенних ландшафтів.

4.3.1. Заповідна зона включає території, призначені для збереження і відновлення найбільш цінних природних та мінімально порушених антропогенними факторами природних комплексів, генофонду рослинного і тваринного світу.

На території заповідної зони забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить його цільовому призначенню, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти, а саме:

будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю Чорнобильського заповідника;

розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянка транспорту, а також проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та вертольотів нижче 2000 метрів над землею, подолання літаками звукового бар'єра над територією заповідної зони та інші види штучного шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;

геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень;

проведення рубок головного користування та всіх видів поступових та суцільних рубок, вирубування дуплястих, сухостійних, фаутичних дерев та ліквідація захаращеності, а також добування піску та гравію в річках та інших водоймах;

застосування хімічних засобів;

усі види лісокористування, заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, квітів, насіння, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводять до порушення природних комплексів;

мисливство, селекційний відстріл тварин, рибальство, лісокультурні роботи, всі види екскурсій, крім пішохідних, біотехнічні заходи, сінокосіння механізованими засобами, туризм, інтродукція нових видів тварин і рослин;

проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємність угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень.

Для збереження і відтворення корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань у заповідній зоні відповідно до Проекту організації території допускається:

виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів Чорнобильського заповідника внаслідок

антропогенного впливу – відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають, тощо;

здійснення протипожежних заходів та вибіркового діагностичного відстрілу диких тварин для ветеринарно-санітарної експертизи, що не порушують режиму заповідної зони;

спорудження в установленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед заповідною зоною завдань;

збирання колекційних та інших матеріалів, виконання робіт, передбачених планами довгострокових стаціонарних наукових досліджень, проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

У разі термінової необхідності за рішенням НТР Чорнобильського заповідника на території заповідної зони можуть проводитись заходи, спрямовані на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха, не передбачені Проектом організації території.

Для ліквідації наслідків аварій та стихійного лиха, в результаті яких виникає пряма загроза життю людей чи знищення заповідних природних комплексів, особливо термінові заходи у заповідній зоні здійснюються за рішенням адміністрації Чорнобильського заповідника.

4.3.2. Буферна зона включає території, виділені з метою запобігання негативному впливу на заповідну зону господарської діяльності на прилеглих територіях. До цієї зони віднесені земельні ділянки, що прилягають до заповідної зони і періодично піддаються антропогенному впливові з боку прилеглих територій. Ширина буферної зони визначається глибиною проникнення антропогенних впливів.

У цій зоні в установленому порядку проводяться природоохоронні, протипожежні, водоохоронні, регулятивні та інші заходи, спрямовані на збереження, оздоровлення, відтворення та раціональне використання природних комплексів.

У буферній зоні не допускається будівництво промислових та інших об'єктів, мисливство, проведення суцільних санітарних рубок, розвиток господарської діяльності, яка може призвести до негативного впливу на Чорнобильський заповідник. Оцінка такого впливу здійснюється на основі екологічної експертизи, що проводиться в порядку, встановленому законодавством України.

4.3.3. Зона регульованого заповідного режиму включає природні та мінімально порушені антропогенними факторами території.

Зона регульованого заповідного режиму включає такі території та об'єкти:

загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення «Чорнобильський спеціальний» загальною площею 48 870,0 га;

гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Іллінський» загальною площею 2 000,0 га;

лісовий заказник місцевого значення «Пухівський» загальною площею 13,9 га;

ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Вікові дубові насадження» загальною площею 11,0 га;

ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Вільхові насадження проф. Товстоліса Д. І.» загальною площею 4,8 га;

ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Ділянки сосни звичайної» загальною площею 5,8 га;

комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Городище» загальною площею 5 га;

ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб» загальною площею 0,02 га;

ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Чорновільхові насадження понад р. Прип'ять» загальною площею 10,0 га;

ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Чорновільхові насадження понад р. Прип'ять» загальною площею 16,0 га;

ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Насадження дуба черешчатого» загальною площею 15,0 га;

заповідне урочище «Вікові дубові насадження» загальною площею 17,5 га;

заповідне урочище «Загір'я» загальною площею 119,0 га.

У цій зоні допускається короткострокове перебування сторонніх фізичних осіб та інші необхідні регулятивні заходи, в тому числі рубки, пов'язані з утриманням належного протипожежного та санітарного стану, будівництво споруд та інша діяльність, що не призводить до порушення природних комплексів.

В цій зоні забороняються рубки головного користування, суцільні, прохідні, лісовідновні та поступові рубки, видалення захаращеності, а також полювання, випасання худоби, порушення середовища перебування диких тварин та інша діяльність, що суперечить цілям і завданням, передбаченим цим Положенням.

4.3.4. Зона антропогенних ландшафтів включає території традиційного землекористування, лісокористування, водокористування, місця поселення персоналу, рекреації та інших видів господарської діяльності, в ній забороняється мисливство.

У зоні антропогенних ландшафтів не допускається розміщення екологічно шкідливих виробництв, вона служить полігоном для здійснення моніторингу антропогенного впливу.

4.4. Господарська діяльність в межах Чорнобильського заповідника здійснюється з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», з дотриманням режиму радіаційної безпеки, забезпеченням радіаційно-дозиметричного контролю при виконанні робіт персоналом відповідно до законодавства.

4.5. У межах Чорнобильського заповідника забороняється у період масового розмноження диких тварин з 01 квітня до 15 червня проведення робіт та заходів, які є джерелом підвищеного шуму та неспокою (пальба, проведення вибухових робіт, феєрверків, санітарних рубок лісу, використання моторних маломірних суден, проведення ралі та інших змагань на транспортних засобах);

здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів навколо місць гніздування хижих птахів, занесених до Червоної книги України, чорного лелеки, токовищ глухарів, тетеруків, відповідно до вимог Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 № 555;

розорювання або в інший спосіб пошкодження, ліквідація природних місць мешкання диких тварин (нір, барлогів, гнізд тощо).

4.6. Використання природних ресурсів на території Чорнобильського заповідника здійснюється у загальному та спеціальному порядках. Загальне використання природних ресурсів здійснюється відповідно до цього Положення, Проекту організації території та з урахуванням вимог режиму території.

Спеціальне використання природних ресурсів у межах території Чорнобильського заповідника здійснюється на підставі дозволів, виданих уповноваженими на те органами у сфері охорони навколишнього природного середовища у межах лімітів, установлених Міндовкілля.

5. Охорона заповідника

5.1. Охорона території Чорнобильського заповідника покладається на службу його охорони, що входить до складу служби державної охорони природно-заповідного фонду України.

5.2. Службу державної охорони Чорнобильського заповідника (далі - служба держохорони) очолює директор Чорнобильського заповідника, який несе повну відповідальність за організацію її діяльності та забезпечення додержання режиму території, а також збереження, відтворення та раціональне використання природних комплексів і ресурсів у межах його території.

5.3. Управління службою держохорони здійснює Міндовкілля.

5.4. Основними завданнями служби держохорони є:
забезпечення додержання режиму охорони території та природних об'єктів на території Чорнобильського заповідника;

попередження та припинення порушень законодавства про охорону навколишнього природного середовища на території Чорнобильського заповідника.

5.5. Повноваження служби держохорони визначаються законодавством.

5.6. Підприємства, організації та установи, розташовані на території Чорнобильського заповідника та в суміжній зоні, провадять господарську та

іншу діяльність з додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища і несуть відповідальність за порушення режиму території Чорнобильського заповідника.

5.7. Порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища на території Чорнобильського заповідника тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну та/або кримінальну відповідальність.

5.8. Розмір шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища на території Чорнобильського заповідника, визначається в установленому законодавством порядку.

5.9. Державний контроль за додержанням режиму Чорнобильського заповідника здійснюється Державною екологічною інспекцією України.

5.10. Громадський контроль за додержанням режиму території Чорнобильського заповідника здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля.

6. Наукова та науково-технічна діяльність

6.1. Наукові дослідження, фоновий екологічний моніторинг та визначення радіаційної обстановки на території Чорнобильського заповідника проводяться з метою вивчення природних процесів, мінімізації екологічної небезпеки та збереження природних багатств зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, забезпечення постійного спостереження за змінами екосистем, екологічного прогнозування, розробки наукових основ охорони, відтворення і використання природних ресурсів та особливо цінних об'єктів Чорнобильського заповідника для забезпечення збереження, охорони та відтворення природних комплексів та об'єктів, особливо рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України та міжнародних Червоних списків, дослідження та збереження історико-культурних цінностей відповідно до законів України «Про природно-заповідний фонд України», «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про Червону книгу України», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну інформацію», Положення про наукову експертизу», «Про науково-технічну інформацію», Положення про наукову та науково-технічну діяльність природних і біосферних заповідників та національних природних парків, затвердженого наказом Мінприроди від 29.10.2015 № 414, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18.11.2015 за № 1444/27889, та інших нормативно-правових актів.

6.2. Напрями наукових досліджень на території Чорнобильського заповідника визначаються з урахуванням програм і планів науково-дослідних робіт, що затверджуються НАН України та Міндовкілля.

6.3. Основними напрямками наукової та науково-технічної діяльності Чорнобильського заповідника є здійснення фундаментальних та прикладних наукових досліджень функціонування екосистем в умовах заповідних режимів, які включають:

ведення Літопису природи;

організацію та здійснення систематичних спостережень (моніторингу) за станом та динамікою природних комплексів та об'єктів, екосистем та клімату;

інвентаризацію об'єктів флори та фауни, рослинних угруповань, природних середовищ (оселищ) та ландшафтного різноманіття тощо;

розроблення наукових рекомендацій (програм, планів дій) щодо збереження і відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослинного і тваринного світу, занесених до Червоної книги України, до регіональних переліків видів рослин і тварин, що підлягають особливій охороні, та/або до переліків видів рослин і тварин, що підлягають охороні згідно з міжнародними зобов'язаннями, відновлення порушених корінних природних комплексів, гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, запобігання проникненню чужорідних видів рослин і тварин, які загрожують екосистемам, середовищам існування або видам, контролю або усунення таких чужорідних видів;

підготовку наукових матеріалів та рекомендацій, необхідних для провадження екологічної освітньо-виховної роботи та інших видів діяльності Заповідника;

створення та ведення наукових фондів, баз даних, інформаційних систем;

первинний облік кадастрових відомостей щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

6.4. Літопис природи Чорнобильського заповідника ведеться відповідно до Програми літопису природи для заповідників та національних природних парків, затвердженої спільним наказом Мінприроди та НАН України № 465/430 від 25.11.2002, і є основною формою узагальнення результатів наукових досліджень та спостережень за станом і змінами природних комплексів та об'єктів, виконаних на їх територіях.

Матеріали Літопису природи використовуються для оцінки стану навколишнього природного середовища, розроблення наукових рекомендацій та заходів щодо охорони та ефективного використання природних ресурсів, видів флори та фауни, забезпечення екологічної безпеки тощо.

6.5. Чорнобильський заповідник має право:

брати участь в екологічних, регіональних, галузевих, державних, загальнодержавних, міжнародних програмах, а також конференціях, симпозіумах тощо;

здійснювати наукову та науково-дослідну діяльність на замовлення та відповідно до договорів з іншими заінтересованими організаціями та установами з природоохоронних та інших питань, віднесених до компетенції адміністрації Чорнобильського заповідника;

формувати наукові колекції об'єктів рослинного та тваринного світу, обмінюватися експонатами в установленому порядку тощо.

6.6. Наукові дослідження на території Чорнобильського заповідника можуть здійснюватися іншими науково-дослідними установами та організаціями на основі єдиних програм і планів науково-дослідних робіт чи спеціальних угод між цими установами, організаціями та адміністрацією Чорнобильського заповідника відповідно до законодавства.

6.7. Координацію наукових досліджень на території Чорнобильського заповідника здійснює відповідно до законодавства НАН України разом з Міндовкілля.

7. Екологічна освітньо-виховна робота

7.1. У Чорнобильському заповіднику здійснюється екологічна освітньо-виховна робота з метою цілеспрямованого впливу на світогляд, поведінку і діяльність відвідувачів стосовно збереження природної спадщини країни, природних комплексів територій та об'єктів Чорнобильського заповідника, забезпечення підтримки природоохоронної діяльності Чорнобильського заповідника шляхом поширення знань і підвищення обізнаності щодо цінностей біологічної та ландшафтної різноманітності, формування екологічної свідомості та виховання поваги до природи.

7.2. Основними напрямками екологічної освітньо-виховної роботи Чорнобильського заповідника є:

ведення освітньо-виховних робіт щодо необхідності збереження природних та історико-культурних цінностей на території Чорнобильського заповідника, інших існуючих у регіоні та країні територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;

ознайомлення громадян із законодавством України, міжнародними конвенціями та договорами/угодами у сфері охорони навколишнього природного середовища;

інформування відвідувачів про діяльність Чорнобильського заповідника та забезпечення доступу громадян до публічної інформації;

формування наукових знань, поглядів і переконань, які закладають основи відповідального ставлення до навколишнього природного середовища і, зокрема, територій та об'єктів природно-заповідного фонду України;

створення позитивного іміджу Чорнобильського заповідника і забезпечення підтримки природоохоронної діяльності відвідувачами.

7.3. Співпраця з питань екологічної освітньо-виховної роботи Чорнобильського заповідника з іншими організаціями та установами

здійснюється відповідно до законодавства та в межах спільних програм діяльності.

7.4. У сфері екологічної освітньо-виховної роботи Чорнобильський заповідник співпрацює з усіма верствами населення, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, громадськими та міжнародними організаціями, насамперед з дошкільними, загальноосвітніми, позашкільними, професійно-технічними та вищими навчальними закладами.

7.5. Чорнобильський заповідник здійснює екологічну освітньо-виховну роботу за допомогою різних форм діяльності, до яких належать:

розроблення та виконання спеціалізованих екологічних освітньо-виховних програм, розрахованих на різні категорії учасників;

надання практичної та методично-консультативної допомоги з питань екологічної освітньо-виховної роботи заінтересованим підприємствам, установам, організаціям і громадянам;

робота із засобами масової інформації, друкованими та електронними виданнями;

підготовка та виготовлення власних екологічних освітньо-виховних матеріалів, а також їх поширення через спеціальні видання (листівки, буклети, газети тощо) з використанням символіки Чорнобильського заповідника та розповсюдження соціальної реклами;

організація присутності Чорнобильського заповідника в електронному інформаційному просторі шляхом створення та ведення веб-порталів;

організація екологічних освітньо-виховних екскурсій облаштованими еколого-освітніми стежками та маршрутами;

співпраця з громадськими екологічними організаціями, заохочення до волонтерської діяльності, сприяння створенню громадських природоохоронних ініціатив;

організація і проведення масових природоохоронних та екологічних освітньо-виховних заходів, тематичних науково-практичних заходів (конференцій, форумів, семінарів, навчальних тренінгів, круглих столів, тематичних вечорів, фестивалів, вікторин, олімпіад, екологічних ігор, конкурсів, екскурсій, акцій тощо) за участю громадськості, учнівської та студентської молоді.

7.6. Для здійснення екологічної освітньо-виховної роботи в Чорнобильському заповіднику можуть створюватися постійні і тимчасові форми інфраструктурного еколого-освітнього облаштування.

7.7. З метою організації екологічної освітньо-виховної роботи в Чорнобильському заповіднику створюються окремі структурні підрозділи: відділи, сектори. Структурний підрозділ з екологічної освітньо-виховної роботи може бути об'єднаний з науковим підрозділом Чорнобильського заповідника.

Положення про структурний підрозділ (відділ або сектор) визначає порядок організації екологічної освітньо-виховної роботи Чорнобильського заповідника та затверджується її керівником.

7.8. Співпраця з питань екологічної освітньо-виховної роботи Чорнобильського заповідника з іншими організаціями та установами здійснюється відповідно до законодавства та в межах спільних програм діяльності.

8. Рекреаційна діяльність

8.1. Рекреаційна діяльність на території Чорнобильського заповідника здійснюється відповідно до Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, затвердженого наказом Мінприроди від 22.06.2009 № 330, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22.07.2009 за № 679/16695, з врахуванням вимог Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи».

8.2. Основними напрямками провадження рекреаційної діяльності у межах території Чорнобильського заповідника є:

створення умов для організованого та ефективного відвідування Заповідника та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони природних комплексів та об'єктів, а також режиму радіаційної безпеки;

обґрунтування і встановлення допустимого рівня антропогенного навантаження, у тому числі, зумовленого провадженням рекреаційної діяльності, на територію, природні комплекси та об'єкти Чорнобильського заповідника;

організація рекламно-видавничої та інформаційної діяльності, екологічної просвіти серед відвідувачів у межах території Чорнобильського заповідника;

сприяння формуванню у рекреантів екологічної культури, бережливого та гуманного ставлення до національного природного надбання.

8.3. Рекреаційна діяльність здійснюється Чорнобильським заповідником із забезпеченням таких умов:

створення і функціонування рекреаційної інфраструктури;

організації та інфраструктурного облаштування маршрутів для відвідувачів, еколого-освітніх стежок;

координації діяльності Чорнобильського заповідника суб'єктів рекреаційної діяльності незалежно від форми власності та підпорядкування з огляду на використання природних та історико-культурних ресурсів у межах території Чорнобильського заповідника;

створення і ведення інформаційного банку даних щодо рекреаційних закладів, які розташовані в межах території Чорнобильського заповідника;

участі у вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях, з'їздах, семінарах, присвячених питанням розвитку рекреації;
вивчення, узагальнення та впровадження вітчизняного і зарубіжного досвіду щодо організації рекреаційної діяльності.

8.4. Чорнобильський заповідник:

забезпечує організацію рекреаційної інфраструктури, створення мережі еколого-освітніх та науково-пізнавальних маршрутів, рекреаційних зон для забезпечення сприятливих умов для відвідувачів Чорнобильського заповідника;

виконує роботи з оцінки рекреаційних ресурсів (природні, історико-культурні, етнографічні тощо);

надає платні послуги відповідно до законодавства;

проводить дослідження, пов'язані із забезпеченням провадження рекреаційної діяльності відповідно до законодавства.

9. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення

9.1. Фінансування заходів, пов'язаних із функціонуванням Чорнобильського заповідника, здійснюється відповідно до законодавства за рахунок коштів загального та спеціального фондів державного бюджету України. Для цієї мети можуть також залучатися кошти місцевих бюджетів, благодійних фондів, кошти підприємств, установ, організацій, громадян та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством.

9.2. Кошти, отримані в результаті надання платних послуг згідно з переліком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 № 1913 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду», є власними коштами Чорнобильського заповідника і вилученню не підлягають. Ці кошти використовуються для здійснення заходів щодо охорони території та об'єктів Чорнобильського заповідника. Кошти використовуються відповідно до кошторису, затвердженого ДАЗВ в установленому порядку.

9.3. Матеріально-технічне забезпечення Чорнобильського заповідника здійснюється в установленому порядку.

9.4. Адміністрація Чорнобильського заповідника може встановлювати плату за відвідування території в установленому порядку.

9.5. Чорнобильський заповідник самостійно отримує ліцензії та дозволи на ті види діяльності, які того потребують, відповідно до законодавства. Усі види діяльності, які потребують спеціального дозволу чи ліцензії, здійснюються Чорнобильським заповідником лише після їх отримання згідно із законодавством.

10. Майно

10.1. Майно Чорнобильського заповідника складають основні фонди, а також інші матеріальні цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі Чорнобильського заповідника.

10.2. Майно Чорнобильського заповідника є державною власністю і закріплюється за ним на праві оперативного управління. Чорнобильський заповідник володіє, користується і розпоряджається зазначеним майном, вчиняючи щодо нього дії, що не суперечать вимогам законодавства і цьому Положенню.

10.3. Земля, основні фонди, інше державне майно не можуть бути предметом застави.

10.4. Списання державного майна з балансу може здійснюватися Чорнобильським заповідником тільки в порядку, передбаченому законодавством.

10.5. Чорнобильський заповідник має право за погодженням з ДАЗВ здавати в установленому порядку в оренду або надавати в тимчасове користування майно і приміщення, які не використовуються в природоохоронних, наукових і виробничих цілях, на вигідних для Чорнобильського заповідника умовах.

10.6. Збитки, заподіяні Чорнобильському заповіднику внаслідок порушення його майнових прав юридичними і фізичними особами, відшкодовуються в установленому порядку, в тому числі за рішенням суду.

11. Звітність і контроль за діяльністю

11.1. Чорнобильський заповідник звітує про свою діяльність перед ДАЗВ та іншими органами державної виконавчої влади в порядку і строки, визначені законодавством.

11.2. Чорнобильський заповідник веде облік пожеж, бухгалтерський, оперативний облік, складає періодичну, річну, фінансову та статистичну звітність і подає її в установленому порядку.

11.3. Директор та головний бухгалтер Чорнобильського заповідника несуть персональну відповідальність за організацію та ведення бухгалтерського та оперативного обліку, його достовірність, ведення періодичної, річної, фінансової, статистичної та іншої звітності, а також за збереження відповідної документації.

11.4. Контроль за діяльністю Чорнобильського заповідника здійснює ДАЗВ та інші спеціально уповноважені на те органи державної виконавчої влади відповідно до законодавства.

12. Міжнародна діяльність

12.1. Чорнобильський заповідник бере участь у міжнародному співробітництві в галузі охорони і збереження природного різноманіття ландшафтів, генофонду рослинного і тваринного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення проведення фонових моніторингу навколишнього природного середовища та радіаційної обстановки, мінімізації екологічної небезпеки, в тому числі у:

розробці та реалізації міжнародних наукових, науково-технічних та інших програм і проектів;

забезпеченні обміну науковою інформацією, організації спільної підготовки науковців і фахівців;

еколого-виховній та видавничій діяльності;

здійсненні іншої діяльності відповідно до законодавства.

12.2. Чорнобильський заповідник може входити до міжнародних природоохоронних асоціацій, об'єднань, організацій тощо.

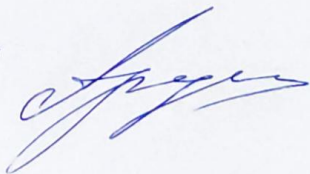
13. Зміна меж, категорії та скасування статусу Чорнобильського заповідника

13.1. Зміна меж, категорії та скасування статусу території Чорнобильського заповідника проводиться відповідно до законодавства.

14. Припинення діяльності адміністрації Чорнобильського заповідника

14.1. Припинення Чорнобильського заповідника здійснюється відповідно до закону.

Директор Департаменту
природно-заповідного фонду
та земельних ресурсів

Едуард АРУСТАМЯН